

Peygamberimiz (asm) ve adalet

Adalet: Hakk'a riayetkârlık, hak tanırılık, haklılık, doğruluk, zulüm etmemek. Herkese hakkını vermek ve lâyük olduğu muameleyi yapmak. Haksızları terbiye etmek. Cenâb-ı Hakk'ın emrini emrettiği şekilde tatbik etmek. Suçluya Allah'ın emrini icra etmek...

Kur'ân-ı Kerîm'de, "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların heveslerine uyma ve de ki: Ben Allah'ın indirdiği kitaba inandım ve aranızda adaleti gerçekleştirmekle emrolundum"¹ buyuruyor. Önce Hz. Peygamber'e (asm) sonra da biz ümmetine adaleti tesis etmekle görevli olduğumuz bildirilmektedir.

Allah Rasûlü bütün hayatı boyunca, yaşadığı cemiyette, topluluklarda adaleti uygulamak ve hâkim kılmak için uğraşmıştır. Bunu hem Müslümanlar hem de gayrimüslimler arasındaki muamele ve hükümlerde uygulamıştır. Adaleti temel hakların ve özgürlüklerin korunması, toplumsal huzurun ve barışın sağlanmasının teminatı olarak görmüştür.

Peygamberimiz (asm) Mekke'de müşriklerin kurduğu "hılfu'l-fudul" yani "adaleti isteyenler" cemiyetine destek vermiştir. Daha sonra, Medine döneminde buna benzer bir destek söz konusu olunca Peygamberimiz (asm) "Bu gün olsa yine destek olurum." buyurmuşlardır.

Zulmün olduğu yerde adâlet olmaz. Demek adalet ve zulüm zıt anlamlı haller ve durumlardır. Hz. Peygamber'in (asm) mübarek hayatını incelediğimiz zaman, O'nun (asm) hem ashabı, hem de ehl-i iman harici kişiler arasında adaleti tesis etmeye çalıştığını görürüz.

O (asm), bir taraftan Mekkeli ve Medineli Müslümanlar arasında kardeşlik ilân ederken, diğer taraftan da Medine Sözleşmesi ile Müslüman, Yahudi ve müşrikler arasında adaleti sağlamaya çalışıyordu.² Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Peygamber'in (asm) bu yönüne dikkat çekilerek "Onlar sana gelirlerse aralarında adaletle hükmet"³ buyrulmuş; Hz. Peygamber'in (asm) âlem şümül bir düstur olan adaletten -gayrimüslimler de dahil- asla taviz vermemesi gerektiği bildirilmiştir.

Aşağıdaki olayda Hz. Peygamber'in (asm) adalet konusundaki ince ve dakik davranışını görebilmekteyiz: "Bir gün Mahzunoğulları kabilesinden Fatıma adında asil bir kadın hırsızlık yapmıştı. O kadının cezalandırılmaması için ashabdan Hz. Üsâme b. Zeyd'i Peygamberimize (asm) gönderdiler.

Bu duruma çok kızan ve üzülen Hz. Peygamber (asm) şöyle buyurdu: "Nasıl oluyor da bazı kimseler, Allah'ın kanunu karşısında aracı olmaya kalkışıyor. Sizden öncekilerin mahvolmasının sebebi şudur: İçlerinden asil, ileri gelen birisi hırsızlık yapınca, onu serbest bırakıyor, zayıf ve fakir bir kimse hırsızlık yapınca, onu cezalandırıyorlardı. Allah'a yemin ederim ki Muhammed'in kızı Fatıma hırsızlık yapsaydı, onun da cezasını verirdim."⁴

Bu olaya baktığımızda sanki şu âyetin direkt hayat uygulamasını görmekteyiz; “Allah, insanlar arasında hüküm verdiğiniz zaman, adaletle hükmetmenizi emreder”5

Şu örnekte de görüldüğü gibi Allah’ın Sevgilisi (asm), en yakınları bile olsa hep adaleti esas almış, hükümleri, kanunları herkese eşit olarak uygulamıştır; “Numan b. Beşir isimli genç bir sahabeye babası, malının bir kısmını hibe olarak vermiş, diğer çocuklarını bu mallardan mahrum etmişti. Çocukların annesi bu duruma rıza göstermemiş ve meseleyi sormaları için onları Peygamber Efendimize (asm) göndermişti. Peygamber Efendimiz, malından diğer çocuklarına da hibe edip etmediğini sormuş, onlara vermediğini öğrenince de, “Allahtan korkun ve çocuklarınızın arasında adaletli olun”6 buyurmuştur.

Yine bir gün, Peygamberimiz’in (asm) küçük torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin aynı anda Peygamberimiz’den (asm) su istediler. Peygamberimiz (asm) önce Hz. Hasan’a sonra da Hz. Hüseyin’e su verdi. Bunun üzerine Hz. Fatıma, “Babacığım suyu neden önce Hasan’a verdin. Hasan’ı daha mı çok seviyorsun” diye sordu.

Peygamberimiz (asm): “Hayır, ilk önce suyu Hasan istedi” cevabını verdi. Sevgili Peygamberimiz (asm) torunlarını severken de adaletli seviyor, hak geçirmiyordu. “Bağış ve ihsanlarınızda çocuklarınıza adaletli davranınız. Eğer ben birini üstün tutacak olsaydım, kızları üstün tutardım” (Ahmet bin Hanbel, Müsned, I/101) buyurmuştur.

Yani, Allah Rasûlü (asm), hayatın her alanında daima adaleti, adil hüküm vermeyi esas almış, en yakınları bile olsa hükümleri/kanunları herkese eşit olarak uygulamıştır.

Sevgili Peygamberimiz (asm), hayatı boyunca, toplumda adaleti hâkim kılmak için çalışmış, gerek Müslümanlar gerekse gayrimüslimler arasındaki muamele ve hükümlerde en iyi ve güzel adalet örneklerini göstermiş, adaleti temel hakların korunması, toplum huzurunun ve barışının sağlanması için şart görmüş ve göstermiştir.

İşte, Hz. Peygamber’in (asm) adalet ile ilgili hadislerinden bir kaç misal:

“Ey insanlar dikkat ediniz! Rabbiniz tektir. Arabın, Arab olmayana, Arab olmayanın Arab’a, siyahın kırmızıya, kırmızının siyaha, takvadan öte, hiçbir üstünlüğü yoktur. Şüphesiz Allah Teâlâ katında en üstününüz, Allah Teâlâ’dan en çok korkanınızdır.”7

“Birbirinizi kıskanmayınız, birbirinize kin tutmayınız, birbirinize çirkin sözler söylemeyiniz, birbirinize sırtlarınızı dönmeyiniz, kiminiz kiminizi arkasından çekiştirmesin. Allah’ın kulları kardeşler olunuz.”8

“Sizden önceki toplumların derdi size de bulaştı: Haset ve kin. Kin beslemek kökten kazıyan şeydir. Allah’a yemin ederim ki iman etmedikçe Cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olamazsınız. Size birbirinizi seveceğiniz bir şeyi haber vereyim mi? Aranızda selâmı yayın.”9

Dipnotlar:

- 1- Şûrâ, 15.
- 2- Muhammed Hamidullah, İslâm Peygamberi.
- 3- Maide, 42.
- 4- Buharî, Enbiyâ, 54; Meâzî, 53; Hudûd, 11-12.
- 5- Nisa, 58.
- 6- Müslim, 13.
- 7- Müsned-i Ahmed b. Hanbel, 5/411.
- 8- Buhari ve Müslim; Huccetü'l İslâm İmam Gazali, İhya'u Ulum'id-din.
- 9- Huccetü'l İslâm İmam Gazali, İhya'u Ulum'id-din.